

УДК 378: 364

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-100-1-235-246>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У НІМЕЧЧИНІ

Я. О. Співак

ORCID 0000-0001-6263-535X

Л. А. Співак

ORCID 0000-0003-0642-3330

О. В. Кузнецов

ORCID 0000-0001-8645-9848

У статті охарактеризовано особливості організації вищої освіти в ЄС, розглянуто та проаналізовано досвід викладання соціально-педагогічних дисциплін в Німеччині як регіональному лідері. Висвітлено актуальність даного дослідження для здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників Донбаського державного педагогічного університету, який має тісні зв'язки з організаторами різноманітних освітніх проєктів у ФРН. Проаналізовано структуру, основні теорії та методики викладання соціально-педагогічних дисциплін та їх впровадження в окремо взятих аспектах вітчизняного освітнього процесу, пов'язаного з прискоренням оновлення національних інститутів вищої освіти у відповідності із європейськими стандартами та вимогами. Проаналізовано останні наукові дослідження, присвячені проблемам реформування, модернізації та інтернаціоналізації системи вищої освіти Німеччини, а також необхідності створення загальнонаціональних стандартів якості вищої освіти. Розглянуто загальні організаційні принципи системи вищої освіти, кількісний та якісний склад вищих навчальних закладів, особливості підготовки соціальних працівників, специфіку викладання фахових дисциплін та організацію допрофесійної, вступної, спеціалізованої та професійної практики для даної групи здобувачів. Схарактеризовано відмінності та загальні риси, притаманні освітнім системам підготовки майбутніх соціальних працівників усіх німецьких автономних земель. Виокремлено принципи навчання майбутніх фахівців, які відбуваються на чотирьох рівнях. Зазначено, що весь навчальний процес зорієнтований на формування професійних компетенцій,

використання інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання. Визначено позитивні здобутки соціально-педагогічної роботи в Німеччині. Закцентовано перспективність експериментального запозичення елементів освітньої системи ФРН.

***Ключові слова:** викладання фахових дисциплін, вища освіта, теорії та методики освітнього процесу, навчальні заклади, вища школа, процес навчання.*

Постановка проблеми. У ХХІ столітті – столітті глобалізації й поширення цифрових технологій – все актуальнішим стає питання запозичення досвіду інших країн у різноманітних сферах суспільного буття, в тому числі, й в питаннях організації вищої освіти. Стрімкі євроінтеграційні процеси, які особливо посилюються після 2014 року, далеко не в останню чергу стосуються й освітніх проєктів. У цих умовах, Україні, як країні, яка планує отримати членство у Європейському Союзі в найближчі роки, доцільно і корисно було б вивчати та аналізувати той досвід, який упродовж багатьох століть був напрацьований народами Європи.

У даному дослідженні зупинимось на одній з країн ЄС, а саме Німеччині, адже, розглядаючи досвід цієї країни як регіонального лідера, який має вагомий вплив у європейських інституціях, можна отримати відомості і про стан справ із вищою освітою загалом на Європейському континенті.

Актуальним цей огляд буде і для здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників Донбаського державного педагогічного університету, який має тісні зв'язки з організаторами різноманітних освітніх проєктів у Німеччині.

Унікальні теорії та методики, беззаперечно, можуть стати у нагоді та бути експериментально впровадженими в окремо взятих аспектах вітчизняного освітнього процесу. В найбільшій мірі це «стосується питання використання сучасних технологій з підготовки фахівців для роботи з людьми з особливими потребами, оскільки вони в силу обмежених можливостей для належної соціалізації потребують усебічної уваги соціальних інститутів суспільства» (Колупаєва, 2014, с. 10).

На нашу думку, це прискорить оновлення національних інститутів вищої освіти у відповідності із європейськими стандартами та вимогами.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Особливостям організації викладання соціально-педагогічних дисциплін у Німеччині присвячені праці В. Андрущенка, Т. Козак, С. Кубицького, Ю. Пашенко, Н. Сайко, М. Целих та ін. Підготовці майбутніх фахівців із соціальної роботи за кордоном приділяли увагу: О. Пришляк, Л. Романовська, У. Штрауб та ін.

Маловивченими та майже незапозиченими залишаються сучасні освітні методики викладання фахових дисциплін у Німеччині, загальна система підготовки майбутніх соціальних працівників у сфері соціального захисту людей з особливими потребами та тих, що потрапили у різноманітні складні життєві ситуації.

Мета статті – охарактеризувати сучасні вимоги до організації викладання соціально-педагогічних дисциплін у Німеччині та проаналізувати можливість залучення деяких ефективних принципів підготовки фахівців до української системи вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. В сучасному вигляді система вищої освіти Німеччини «склалась у 90-х роках ХХ століття, коли постала необхідність докорінного її реформування. Це зумовлено з одного боку – необхідністю модернізації та інтернаціоналізації освіти, а з іншого – необхідністю створення загальнонаціональних стандартів якості вищої освіти» (Козак, 2007, с. 230).

Сьогодні у Німеччині існує 333 вищих навчальних закладів (з них 95% є державними), у яких навчається 2 млн. студентів. Усі німецькі вищі поділяють на три типи:

– університети (Universitäten) та прирівняні до них вищі школи (педагогічні, медичні, теологічні, політичні, бізнесу та управління, фізкультури та спорту);

– спеціалізовані вищі школи чи університети прикладних наук (Fachhochschulen);

– коледжі мистецтв, кінематографу та музики (Kunst-, Film- und Musik-hochschulen) (Колупаєва, 2014).

Т. Козак (2007) у своєму дослідженні зазначає, що «основу системи вищої освіти становлять університети і прирівняні до них вищі, які є установами, що знаходяться у підпорядкуванні земель (за винятком декількох приватних, зокрема церковних і військових вузів Бундесверу). Федерація і землі співпрацюють у сфері планування будівництва, реконструкції та фінансування вишів» (с. 231).

Вища школа має право на самоврядування. У рамках законів вона приймає власну конституцію. На чолі вищого навчального закладу стоїть ректор або президент, якого обирають на декілька років. У самоврядуванні діє принцип етапної співучасті всіх груп з розподілом обов'язків. Викладачі, здобувачі, наукові та інші співробітники створюють групи відповідно до їх кваліфікації, службового становища, відповідальності та причетності. У більшості федеральних земель студентство само керує своїми справами.

«Навчання в університетах триває в середньому 7 років і закінчується захистом диплому, складанням іспитів на звання магістра або державного екзамену. Після цього можливе продовження навчання, аж до захисту докторської дисертації» (Пашенко, Целых, 2012, с. 107).

Окрім огляду загальних організаційних принципів, які відрізняють німецьку систему вищої освіти від інших, необхідно зупинитися детальніше на особливостях підготовки соціальних працівників та специфіці викладання фахових дисциплін для даної групи здобувачів.

Як зазначають у своєму дослідженні фахівці Ю. Пашенко та М. Целих, підготовка майбутніх соціальних працівників в Німеччині відбувається в спеціалізованих інститутах, академіях, університетах. Випускник може отримати кваліфікацію або соціального педагога, або соціального працівника, або подвійну кваліфікацію, в залежності від регіону навчання та політики навчального закладу.

Відмінним у процесі навчання є й те, що в кожному навчальному закладі на території тієї чи іншої федеральної землі діє автономія, яка не дозволяє уніфікувати стандарти та навчальні програми для підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи.

Водночас, Н. Сайко у своїй праці виділяє загальні риси, притаманні освітнім системам підготовки майбутніх соціальних працівників усіх німецьких автономних земель. Зокрема, це «принцип, який передбачає, що навчання фахівців має відбуватися на чотирьох рівнях:

- допрофесійна підготовка (в якості волонтерів в громадських організаціях);
- рівень професійних училищ (протягом одного року можна навчатися в спеціальному професійному училищі, яке готує майбутніх вихователів дитячих будинків);
- спеціальна середня освіта (на базі навчальних закладів також готують вихователів);
- вища освіта (3-4 роки навчання в рамках вищої професійної школи, фахової академії або університету для отримання освітнього ступеня бакалавра та 1,5 роки для отримання ступеня магістра)» (Сайко, 2017, с. 387).

Л. Романовська, досліджуючи підготовку майбутніх фахівців із соціальної роботи за кордоном, визначила, що при відповідності європейським тенденціям вища соціальна освіта в Німеччині має свою специфіку, що полягає в: інтеграції, тобто поєднанні підготовки соціальних педагогів та соціальних працівників і створенні інтегративних предметів, курсів і форм навчання; практичній спрямованості навчання, що знаходить вираження в наявності різного виду практик та проектного навчання; поділі

теоретичної фази на базове й основне навчання; розмежуванні у підготовці спеціалістів для практичної та наукової сфер: практичних працівників готують у вищих спеціальних школах, а університети готують дипломованих спеціалістів з правом викладання у вищих навчальних закладах і проведення наукових досліджень.

О. Пришляк зауважує, що «навчальні програми з підготовки соціальних педагогів та соціальних працівників передбачають таке спрямування навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців: соціальна робота та соціальна педагогіка (історія, теорія, організація й інститути); соціальні науки (соціологія, соціальна політика, політична наука, економіка, статистика, емпіричні соціальні дослідження); психологія та педагогіка (прогресивна психологія, терапевтичні методи, теорія і практика освіти, теорія соціалізації); здоров'я (надання медичної допомоги, медичне обстеження); юридичне та суспільне управління (законодавство стосовно сім'ї, молоді, соціального забезпечення, соціальних гарантій, праці й управління); засоби масової інформації, мистецтво, спорт» (Пришляк, 2007, с. 179).

Викладання на рівні вищої соціальної освіти Німеччини здійснюється за інтегрованими курсами, у навчальному процесі переважають методи бесіди, дискусії, самостійної роботи з книгою, робота в малих групах, рольові ігри, оскільки ці методи привчають самостійно мислити, формулювати власну точку зору і відстоювати її.

Важливим є співвідношення теоретичного навчання та практики у вищій професійній освіті Німеччини. Оскільки навчання у вищих спеціальних школах Німеччини є практично орієнтованим, то майбутні соціальні педагоги проходять декілька видів практики: допрофесійну, вступну, спеціалізовану під час основного навчання, а також професійну практику. Практика може супроводжувати теоретичне навчання, наприклад, під час проєктного навчання або бути неперервною (блок-практика). Загалом, за умови академічної підготовки у вищих спеціальних школах упродовж 3 років на безпосередню практичну діяльність відводиться 1 рік.

Особливе місце займає «Рік професійного визнання» – вид практики, упродовж якої студенти працюють під керівництвом кваліфікованого фахівця-куратора за неповну оплату. Професійна практика відіграє роль перевірки знань і вмінь студентів, а також завершального вибору спеціалізації. Як правило, після закінчення практики професійного визнання випускник залишається працювати на цьому ж місці, за умови наявності вакансії та бажання випускника.

У більшості вишів Німеччини популярним є метод роботи в малих групах, за якого студентська група (10-12 осіб) поділяється на мікрогрупи

для виконання одного великого завдання або різних завдань, а потім, у процесі загального обговорення, підводяться підсумки і приймаються рішення (Badry, Buchka, & Knapp, 1992).

Як зазначає У. Штрауб у своїй статті «Соціальна робота і зв'язки з громадськістю в Німеччині», «особливе місце у підготовці соціальних працівників/соціальних педагогів займають PR-технології, що позначають процес комунікації, створення соціальних зв'язків із громадськістю».

Студенти навчаються використовувати різні PR-методи в соціальній роботі: флаєри, постери, готові звіти, Інтернет-сайти, безпосередні контакти, пресу, телебачення тощо. У. Штрауб (2008) зазначає, що «це підвищує соціальний статус професії соціального педагога, привертає увагу суспільства до невирішених проблем, слугує більшій конкретизації практичних результатів соціальної роботи» (с. 45).

Також, зазначають науковці С. Кубицький та С. Пальчевський, особливістю навчального процесу вищих навчальних закладів Німеччини є тенденція до скорочення лекційного часу в загальному обсязі навчального навантаження студента. Перевага надається навчанню в малих групах та індивідуальним заняттям. Домінантними формами організації навчання соціальних педагогів є інтегровані семінари, практичні заняття, самостійна робота, робота в команді, робота з випадком, практикуми, робота над проектом. Інноваційною формою організації навчання є інтегрований семінар, що забезпечує розвиток рефлексивних здібностей, інтеграцію теоретичних знань і практичних умінь студентів, їхню корекцію. Інтенсивно використовуються віртуальні форми навчання: відеолекторії, відеоконференції, робота в електронних бібліотеках, у мережі Інтернет, а також поєднання стаціонарної й дистанційної форм навчання, професійної діяльності з навчанням тощо. Організація навчального процесу здійснюється з урахуванням індивідуальних навчальних програм студентів.

У німецькій моделі навчання центральне місце займає здобувач як первинний реципієнт. Увесь навчальний процес зорієнтований на формування професійних компетенцій; використання інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання; встановлення партнерської взаємодії між закладами освіти й соціальними установами як базами практичного навчання й потенційними роботодавцями; запровадження інтердисциплінарних спеціалізацій.

Позитивними здобутками соціальної/соціально-педагогічної роботи у Німеччині є варіативність навчальних програм, їхня побудова на основі принципу індивідуалізації навчального процесу; розширення діапазону спеціалізацій; забезпечення рефлексивності навчання; орієнтацію змісту й

технологій професійної освіти на поточні й перспективні завдання професійної діяльності; єдність теоретичної та практичної підготовки.

Особливого значення в підготовці фахівців соціальної роботи/соціальної педагогіки у Німеччині нині набуває комбінування навчальних спеціальностей.

Значна роль у професійній підготовці фахівців Німеччини, як і США, й Великобританії, належить практичному компоненту. В цілому, на практику відводиться від 30% до 50% усього навчального часу, який студенти повинні проводити в закладах соціальної сфери, у діяльності різних асоціацій та органів влади. Багато університетів самі співпрацюють із певними закладами, тому студенти мають можливість пройти там стажування.

На сьогоднішній день у Німеччині здійснюється підготовка соціальних педагогів/соціальних працівників до широко диференційованої сфери соціально-педагогічної діяльності, що включає заклади для підтримки сімейного виховання, дитсадки, групи продовженого дня, виховання в дитбудинках та інтернатах, центри позашкільної дитячої й підліткової діяльності та ін.

На нашу думку, деякі з цих традицій освітньої системи Німеччини в галузі викладання дисциплін доцільно експериментально запозичити, адже, як ми бачимо з вищевказаного, такий підхід до освіти дозволяє врахувати усі індивідуальні особливості кожного зі здобувачів, підготувати їх до майбутньої професійної діяльності таким чином, щоб вони були здатні швидко зорієнтуватися у будь-якій складній життєвій ситуації, яка може трапитися з клієнтом. Надання великого значення практичному аспекту навчання та ігровій діяльності також дозволить майбутнім фахівцям вже з перших років здобуття вищої освіти «програвати» ті ситуації, з якими клієнти найчастіше до них звертатимуться. Це стане корисним для усієї галузі соціальної роботи та соціального забезпечення в нашій країні, адже студентство, яке буде готове приступити до своєї професійної діяльності через декілька років, буде не тільки теоретично підкованим у законодавстві та методиках надання соціальної допомоги, а вже матиме й певний базис практичних знань, який дозволить легко адаптуватись серед колег із досвідом. Подібна система існує і нині, але традиційна для українських реалій щорічна практична підготовка не завжди може задовольнити потреби здобувачів у набутті необхідних навичок.

У сучасному світі не менш важливим є й опанування PR-технологій, якому, як було зазначено вище, німецька система вищої освіти, приділяє багато уваги. Особливо такі вміння стануть у нагоді фахівцям із соціальної роботи та соціального забезпечення, адже налагодження ефективної

взаємодії з різними верствами населення, насамперед людей з особливими потребами, які постійно потребують допомоги, великою мірою залежить від того, як правильно була підібрана технологія зв'язків із громадськістю. Простіше кажучи, сучасний соціальний працівник має вміти знайти правильний та індивідуальний підхід до представників кожної з груп населення.

На наше переконання, ознакою, яка вигідно вирізняє європейську освітню політику (зокрема, і німецьку), є також великий акцент на таких методах навчання, які допомагають розвинути критичне та креативне мислення, віднайти у собі творчі здібності. Потребу у цьому пояснити просто: лише людина, яка вміє логічно та не завжди стандартно мислити, здатна швидко знайти ефективне рішення для розв'язання складної ситуації свого клієнта. А в умовах сучасного світу, коли актуальні суспільні виклики змінюються чи не щороку, стає важливим не тільки оволодівати теоретичним матеріалом з наукових напрацювань минулих років, а й вміти адаптуватись під реалії сьогодення, шукаючи вже зараз відповіді на питання, які хвилюватимуть суспільство у майбутньому. І в такій ситуації сучасному фахівцеві стане у нагоді саме критичне та креативне мислення.

Тісно пов'язаною із попередньою ознакою є посилена індивідуалізація освітньої системи Німеччини. Вона виражається, як вже було вказано, у варіативності дисциплін, які доступні для навчання. Така практика цікава для майбутнього впровадження у вітчизняних вишах тим, що дозволяє кожному із здобувачів сконцентруватись на вивченні того виду соціального захисту, з яким він або вона планує пов'язати свою майбутню професійну діяльність або має до нього хист, наприклад: робота з дітьми групи ризику, або з людьми, які мають інвалідність чи консультативна допомога людям похилого віку. Це дозволяє правильно розставляти пріоритети вже з початку навчання у виші, поглиблюючи свої знання в області, яка найбільш цікавить, але при цьому вивчаючи і загальні основи соціальних наук.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Отже, з вищесказаного випливає, що характерною рисою методик викладання фахових дисциплін у Німеччині є акцент не на теоретичній частині навчання, а на його практичному аспекті. Від інших систем надання вищої освіти цієї країни відрізняє також її неоднорідність, адже Німеччина за своїм державним устроєм є федерацією, і кожна область має автономні права, в тому числі, й у питаннях освітньої політики.

На нашу думку, така розгалужена система підготовки майбутніх соціальних працівників зумовлена тим, що Німеччина, з-поміж інших країн Європи, відрізняється чи не найдавнішими традиціями у сфері соціального

захисту людей з особливими потребами та тих, що потрапили у різноманітні складні життєві ситуації.

Таким чином, можна дійти висновку, що в умовах сьогодення українська система вищої освіти може запозичити деякі ефективні принципи, які давно використовуються при підготовці німецьких фахівців у царині соціальної роботи та соціального захисту, зокрема:

- 1) пріоритетність практичного аспекту навчання;
- 2) акцент на опануванні PR-технологій;
- 3) розвиток критичного та креативного мислення;
- 4) індивідуалізація у виборі дисциплін.

Тож, з огляду на останні тенденції, які можна спостерігати в українському суспільстві й сфері освіти зокрема, запозичення німецького досвіду здається оптимальною і виваженою основою для подальшого реформування вітчизняної системи вищої освіти і підходів до викладання фахових дисциплін.

Література

1. Козак Т. Б. Модель системи освіти Німеччини як вагомий чинник здійснення професійної підготовки. *Збірник наукових праць Львівського національного університету ім. Івана Франка*. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. С. 229-233.
2. Колупаєва А. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2014. № 3 (71). С. 7-12.
3. Пашенко Ю. А., Целых М. П. Организация профессионального образования работников социально-педагогической сферы в Германии. *Известия ЮФУ. Технические науки*. 2012. №10. С. 105-111.
4. Пришляк О. Ю. Соціальна політика і соціальна педагогіка у Німеччині. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2007. Вип. 47. С. 177–181.
5. Реформування вищої освіти Німеччини у 90-х роках ХХ – початку ХХІ століття. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2012. Вип. 5. С. 252-259. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2012_5_38 (дата звернення: 15.03.2021).
6. Сайко Н. О. Система професійної підготовки соціальних педагогів у Німеччині. *Витоки педагогічної майстерності*. 2017. № 19. С. 385-390.
7. Факти про Німеччину. Франкфурт-на-Майні : Societas-Verlag, 2008. 192 с.
8. Badry G., Buchka M., Knapp R. *Padagogik Grundlagen und Arbeitsfelder*. Berlin : Luchterhand, 1992. 389 s.

References

1. Kozak, T. B. (2007). Model systemy osvity Nimechchyny yak vahomyy chynnyk zdiysnennia profesiynoi pidhotovky [The model of the German education system as an important factor in the implementation of professional training]. *Zbirnyk naukovyx*

- pracz. Lvivskogo nacionalnogo universytetu im. Ivana Franka*, 229-233. Lviv: Vydavnychy tsestr LNU imeni Ivana Franka (ukr).
2. Kolupayeva, A. (2014). Spetsialna osvita v Ukraini ta modernizatsiya osvitoi haluzi [Special education in Ukraine and modernization of the educational sector]. *Osoblyha dytyna: navchannya i vyhovannya*, 3 (71), 7-12 (ukr).
 3. Pashhenko, Yu. A., & Tselykh, M. P. (2012). Organizatsiya professionalnogo obrazovaniya robotnikov sotsyalno-pedagogicheskoy sfery v Germanii [Organization of professional education of social and pedagogical workers in Germany]. *Izvestiya YuFU. Tekhnicheskie nauky*, 10, 105-111 (rus).
 4. Pryshliak O. Yu. (2007). Sotsialna polityka i sotsialna pedahohika u Nimechchyni [Social policy and social pedagogy in Germany.]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohichni nauky*, 47, 177–181 (ukr).
 5. Reformuvannya vyshchoi osvity Nimechchyny u 90-x rokakh XX – pochatku XXI stolittia [Reforming higher education in Germany in the 90s of the 20th – early 21st century] (2012). *Osvita doroslykh: teoriya, dosvid, perspektyvy*, 5, 252-259. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2012_5_38 (date of appeal: 15.03.2021) (ukr).
 6. Sayko, N. O. (2017). Systema profesiynoi pidhotovky sotsialnykh pedahohiv u Nimechchyni [The system of professional training of social educators in Germany]. *Vytoky pedagogichnoyi majsternosti*, 19, 385-390 (ukr).
 7. *Fakty pro Nimechchynu [Facts about Germany]*. (2008). Frankfurt am Main: Societas-Verlag (ukr).
 8. Badry, G., Buchka, M., & Knapp, R. (1992). *Padagogik Grundlagen und Arbeitsfelder [Pedagogy basics and fields of work]*, 389. Berlin: Luchterhand (ger).

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ПРЕПОДАВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ГЕРМАНИИ

Я. О. Спивак, Л. А. Спивак, О. В. Кузнецов

В статье охарактеризованы особенности организации высшего образования в ЕС, рассмотрен и проанализирован опыт преподавания социально-педагогических дисциплин в Германии как региональном лидере. Освещена актуальность данного исследования для соискателей высшего образования и научно-педагогических работников Донбасского государственного педагогического университета, имеющего тесные связи с организаторами различных образовательных проектов в ФРГ. Проанализирована структура, основные теории и методики преподавания социально-педагогических дисциплин и их внедрение в отдельно взятых аспектах отечественного образовательного процесса, связанного с ускорением обновления национальных институтов высшего образования в соответствии с европейскими стандартами и требованиями. Проанализированы последние научные исследования, посвященные проблемам реформирования, модернизации и интернационализации системы высшего образования Германии, а также необходимости создания

общенациональных стандартов качества высшего образования. Рассмотрены общие принципы системы высшего образования, количественный и качественный состав высших учебных заведений, особенности подготовки социальных работников, специфику преподавания профессиональных дисциплин и организации допрофессиональной, вводной, специализированной и профессиональной практики для данной группы соискателей. Охарактеризованы различия и общие черты, присущие образовательным системам подготовки будущих социальных работников всех немецких автономных земель. Выделены принципы обучения будущих специалистов, которые происходят на четырех уровнях. Отмечено, что весь учебный процесс ориентирован на формирование профессиональных компетенций, использование инновационных технологий и интерактивных методов обучения. Определены положительные достижения социально-педагогической работы в Германии. Акцентируется перспективность экспериментального заимствования элементов образовательной системы ФРГ.

Ключевые слова: преподавание профессиональных дисциплин, высшее образование, теория и методики образовательного процесса, учебные заведения, высшая школа, процесс обучения.

PECULIARITIES OF THE ORGANIZATION OF TEACHING OF SOCIO-PEDAGOGICAL DISCIPLINES IN GERMANY

Ya. O. Spivak, L. A. Spivak, O. V. Kuznetsov

The article describes the features of the organization of higher education in the EU, considers and analyzes the experience of teaching socio-pedagogical disciplines in Germany as a regional leader. The relevance of this study for applicants for higher education and research and teaching staff of Donbas State Pedagogical University, which has close ties with the organizers of various educational projects in Germany. The structure, basic theories and methods of teaching socio-pedagogical disciplines and their implementation in certain aspects of the domestic educational process related to accelerating the renewal of national institutions of higher education in accordance with European standards and requirements are analyzed. The latest scientific research on the problems of reforming, modernizing and internationalizing the German higher education system, as well as the need to create national standards of higher quality is analyzed. The general organizational principles of the higher education system, quantitative and qualitative composition of higher educational institutions, peculiarities of social workers training, specifics of teaching professional disciplines and organization of pre-professional, introductory, specialized and professional practice are considered. For this group of applicants. The differences and general features inherent in the educational systems of training future social workers of all German autonomous lands are characterized. The principles of training future specialists, which take place at four levels, are highlighted. It is noted that the whole educational process is focused on the formation of professional competencies, the use of innovative technologies and interactive teaching methods. The positive achievements of social and pedagogical work in Germany are

determined. The prospects of experimental borrowing of elements of the educational system of Germany are emphasized.

Key words: *Teaching professional disciplines, higher education, theories and methods of the educational process, educational institutions, higher school, the learning process.*

Співак Ярослав Олегович – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної роботи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com

Спивак Ярослав Олегович – доктор педагогических наук, доцент, профессор кафедры социальной работы ГБУЗ «Донбасский государственный педагогический университет» (г. Славянск, Украина). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com

Spivak Yaroslav Olegovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of Department of Social Work of SHEI "Donbas State Pedagogical University" (Sloviansk, Ukraine). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com

Співак Людмила Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологій спеціальної та інклюзивної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com

Спивак Людмила Анатольевна – кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры технологий специального и инклюзивного образования ГБУЗ «Донбасский государственный педагогический университет» (г. Славянск, Украина). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com

Spivak Ludmyla Anatoliivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Technologies of Special and Inclusive Education of SHEI "Donbas State Pedagogical University" (Sloviansk, Ukraine). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com

Кузнецов Александр Володимирович – здобувач бакалаврського рівня вищої освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (м. Слов'янськ, Україна). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com

Кузнецов Александр Владимирович – соискатель бакалаврского уровня высшего образования, ГБУЗ «Донбасский государственный педагогический университет» (г. Славянск, Украина). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com

Kuznetsov Oleksandr Volodymyrovych – applicant for a bachelor's level of higher education, SHEI "Donbas State Pedagogical University" (Sloviansk, Ukraine). E-mail: yaroslavspivak777@gmail.com